

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ЖИТОМИРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ДЕПАРТАМЕНТУ ОСВІТИ ЖИТОМИРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

**Лариса КАЛІНІНА, Ірина ВИЖАК, Юлія КЛИМОВИЧ, Тетяна
МЯНОВСЬКА, Валентина ПАПІЖУК**

**PATHWAYS TO ADAPTATION CYCLE:
SOME TIPS FOR ENGLISH LANGUAGE TEACHING**
**Методична дорожня карта навчання англійської мови під час
адаптаційного циклу**

Житомир 2023

УДК 37.016:373.3/.5:811.111

П 20

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка
від «27» січня 2023 р., протокол № 2*

Рекомендовано до друку

*науково-методичним центром департаменту освіти Житомирської міської ради
від «05» квітня 2023 р., протокол № 6*

Рецензенти:

Климова К. Я. – доктор педагогічних наук, професор, Поліський національний університет;

Махновська І. Р. – кандидат педагогічних наук, доцент, Житомирський медичний інститут Житомирської міської ради;

Михайлова О. С. – кандидат педагогічних наук, доцент, Житомирський державний університет імені Івана Франка.

Калініна Л. В., Вижак І. В., Климович Ю. Ю., Мьяновська Т. М., Папіжук В. О.
Pathways to Adaptation Cycle: Some Tips for English Language Teaching.
Методична дорожня карта навчання англійської мови під час адаптаційного циклу: навчально-методичний посібник. – Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2023. – 46 с.

ISBN

Метою посібника є продемонструвати вчителю англійської мови можливість «безболісного» переходу учнів початкової школи до навчання у 5-6 класах ЗСО під час вивчення англійської мови та надати поради щодо грамотного планування цього процесу з урахуванням реалій та особливостей певного класу.

У навчально-методичному посібнику вчитель ознайомиться з алгоритмом діагностики знань, навичок та умінь учнів 4 класу, можливими навчальними профілями для вчителя та учнів та технологіями адаптації підручників з англійської мови.

Посібник адресований вчителям англійської мови 5-6 класів адаптаційного циклу, а також може бути корисним для вчителів інших предметів, методистів та студентів.

©Колектив авторів, 2023

©Департамент освіти Житомирської міської ради

©Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗМІСТ

Передмова.....	4
I. Особливості адаптивного навчання іноземної мови учнів 5-6 класів НУШ	6
1. Діагностичний алгоритм сформованості наскрізних вмінь учнів 4 класу.....	10
2. Навчальний профіль вчителя під час навчання іноземної мови учнів адаптаційного циклу.....	15
• чому навчати?	
• як навчати?	
• як організувати навчання?	
3. Навчальний профіль для учнів під час адаптаційного циклу.....	21
II. Технології адаптації навчального матеріалу підручників з англійської мови адаптаційного циклу.....	28
Література.....	45

ПЕРЕДМОВА

Реформи у будь-якій сфері нашого життя вносять нові корективи у функціонування системи освіти, і Україна – не виняток. У сфері навчання іноземних мов це вивчення англійської мови з першого класу закладу середньої освіти (ЗСО), вивчення другої іноземної мови в основній школі, створення літніх мовних таборів для учнів будь-якого віку тощо.

Проте особливо знаковою стала реформа згідно з Концепцією Нової української школи (НУШ), в рамках якої з'явилося багато цікавих досліджень методів і технологій, нових інноваційних матеріалів та засобів навчання як в онлайн, так і в офлайн режимах. Початкова школа «збагатилася» методичними інноваціями у навчанні іноземних мов, а саме – новий стандарт та програми з іноземної мови, Рекомендації Ради Європи спеціально для рівнів pre-A1(1-2 класи) та A1 (3-4 класи, а також модернізація традиційних підходів до навчання іноземної мови молодших школярів з нахилом на використання технологій гейміфікації, принципу «тіпі-тач», інтеграції знань, умінь та навичок учнів з різних предметів на уроках англійської мови тощо.

3 вересня 2022 року колишні четвертокласники прийшли навчатися у середню школу, у якій вони стикнуться з новими більш складними цілями та завданнями у вивченні іноземної мови. Не дарма 5 клас вважається адаптаційним циклом. У свою чергу, ми вважаємо, що учні НУШ потребують особливого підходу аби

динамічно пристосуватися до мінливих умов навколишнього середовища.

Щоб допомогти вчителю англійської мови успішно пройти зі своїми учнями адаптаційний цикл, уникнути можливих помилок та різного роду труднощів, авторський колектив розробив методичну дорожню карту навчання англійської мови під час цього нелегкого періоду «*Pathways to Adaptation Cycle: Some Tips for English Language Teaching*».

Ми сподіваємося, що запропоновані нами ідеї та поради будуть корисними для вчителів, які будуть працювати з учнями зазначеної вікової групи.

Автори

I. Особливості адаптивного навчання іноземної мови учнів

5-6 класів НУШ

У 2022 році початкова українська школа, учні якої навчались за програмою Нової української школи, здійснила перший випуск. З вересня учні середніх шкіл України також розпочали навчання за рекомендаціями НУШ.

Міністерство освіти і науки (МОН) України рекомендує вчителям іноземної мови дві модельні навчальні програми двох авторських колективів. Обидві програми відображають засадничі ідеї Державного стандарту базової середньої освіти та ідеї Концепції Нової української школи.

У програмах зазначена основна **мета** мовно-літературної освітньої галузі, до якої входить іноземна мова, а саме «розвиток компетентних мовців, здатних спілкуватися іноземними мовами для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень» (Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.; 2021).

Зміст навчання іноземних мов у реалізації мети базової загальної середньої освіти забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкуються, та ознайомлення з його культурою,

що зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою (Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.; 2021).

Авторські колективи спрямували програми з іноземної мови 5-9 класи на реалізацію визначених у Державному стандарті вимог до обов'язкових результатів навчання учнів, який, в свою чергу, зорієнтований на Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти. Відповідно встановлено рівень володіння іноземною мовою учнями на кінець шостого класу – рівень А2; на кінець дев'ятого класу рівень – В1.

Хоча обидві модельні програми логічно продовжують реалізацію завдань у вивченні іноземної мови, зазначених у Державному стандарті початкової освіти, процес навчання і викладання іноземної мови має свої особливості, тому ми цілком згодні з авторами однієї з програм, які виокремлюють 5-6 класи в так званий **«адаптаційний цикл»**.

У вітчизняній та зарубіжній методичній літературі адаптивне навчання (*adaptive learning*) розглядається як один з підходів персоналізованого навчання (*personalised learning*), який враховує інтереси, потреби, готовність та мотивацію учнів і адаптується до їх прогресу, тим самим розташовуючи їх в центрі навчального процесу.

Для того, щоб адаптаційний цикл відбувався максимально ефективно, необхідно, перш за все, встановити рівень володіння

іноземною мовою “випускників” початкової школи, який повинен відповідати рівню А1+. Це перша важлива умова для подальшого коригування траєкторії та темпу навчання, що дозволить зменшити труднощі у вивченні іноземної мови для учнів 5 класу, а також труднощі навчання мови в рамках НУШ для вчителів іноземної мови. Саме тому адаптаційний цикл потребує забезпечення комфортних умов як для тих хто навчається, так і для тих хто навчає.

Крім того, визначення стартового рівня володіння іноземною мовою на початку адаптаційного циклу дозволить вчителю правильно обрати засоби навчання, грамотно варіювати інноваційні технології навчання іноземної мови, гнучко адаптувати стратегії навчання і, що найголовніше, внести зміни до власної традиційної методики навчання учнів даної вікової категорії. Для «випускників» початкової школи, які чотири роки працювали за програмами НУШ, треба створити таке навчальне середовище, яке надасть їм можливість показати свій рівень володіння ключовими компетентностями, які вони сформуливали в початковій школі, а саме:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;

- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність.

Зрозуміло, що перераховані ключові компетентності формуються одразу засобами всіх навчальних предметів і є **метапредметними**, але у процесі навчання іноземних мов вони набувають особливого значення. Специфічні уміння для кожної з ключових компетентностей окреслені в модельних програмах.

Але основою для їх формування є **наскрізні вміння** які і будуть **об'єктами контролю** для визначення стартового рівня володіння іноземною мовою учнів 5 класу та кінцевого рівня у 6 класі. Це:

1. читання з розумінням;
2. висловлювання власної думки усно й письмово;
3. критичне та системне мислення;
4. логічне обґрунтування позицій;
5. творча діяльність, що передбачає креативне мислення;;
6. ініціативність;
7. конструктивне керування емоціями;
8. оцінювання ризиків;
9. прийняття рішень;
10. розв'язання проблем;
11. співпраця та спілкування з іншими.

У модельних програмах вказано їх характеристики та окреслено дескриптори для різних класів, але ці показники сформованості умінь відповідно до видів мовленнєвої діяльності учні повинні отримати наприкінці навчання у кожному класі, тому вони слугують орієнтирами для роботи вчителя впродовж навчального року - що саме учні повинні знати та вміти під кінець 5-6 класів.

Але на початку навчального року необхідно запропонувати учням **«розумну» діагностику**, щоб, по-перше, не демотивувати учнів з перших днів навчання в основній школі, а по-друге, щоб виявити прогалини в знаннях, ступінь сформованості мовних навичок та мовленнєвих вмінь, щоб почати навчання іноземної мови на більш складнішому рівні.

Для реалізації цієї мети ми пропонуємо перший урок з англійської мови побудувати на основі інтерактивних технологій комплексного характеру які дозволять вчителю зрозуміти рівень сформованості всіх 11 перерахованих вище наскрізних умінь.

1. Діагностичний алгоритм сформованості наскрізних вмінь учнів 4 класу

I. Визначення рівня сформованості наскрізних вмінь 2, 3, 4 (див. ст. 9) на основі технології “мозкового штурму” (Brainstorming).

Teacher: *Summer is over. I like this season because it is hot and sunny. We can swim, sunbathe, go fishing and picnicking. Look at my*

summer rest photo. Where do you think I spent summer? Who did I travel with? What did I see?

Учні висловлюють власні думки щодо запропонованого фото (вміння 2). Їх думки різні, тому що учні фокусуються на різних аспектах: на людях що зображені на фото, на визначних місцях, на погоді і т.д., що свідчить про вміння 3 і 4. Використання особистого фото літнього відпочинку вчителя з друзями або родичами мотивує учнів до власних спогадів про літо. Щоб допомогти учням в перший день навчання ми рекомендуємо надати візуальні опори у вигляді кольорових фото / картинок літнього відпочинку дітей та вербальні опори, що являють собою слова, фрази, комунікативні одиниці, які учні можуть використовувати у власних висловлюваннях.

Teacher: Look at the photos on the board and choose one which reminds you of your summer rest. Now let's recall some useful phrases. Listen and repeat after me:

- *In summer my family and I ...*
- *We had a chance ...*
- *I liked to visit ...*
- *Sometimes ...*
- *... best of all.*
- *It's a pity ...*
- *... was the most memorable for me.*

II. Технологія “навчання в співпраці” (cooperative technique) націлена на визначення рівня сформованості в учнів початкової школи вмінь 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11 (див. ст. 9). Під час підготовки до цієї технології учителю потрібно:

- ✓ Створити 3-4 кейси рівня мовної компетентності А1, у яких діти висловлюють свої емоції, почуття від літнього відпочинку. Кожен кейс містить проблему, з якою учні стикнулися і яку учні класу, працюючи в малих групах, повинні знайти і дати пораду, як її можливо вирішити.
- ✓ Підготувати один з цікавих варіантів розбивки дітей по групах, наприклад, за однаковими картинками літнього відпочинку біля моря, у місті, в лісі тощо.
- ✓ Підібрати вирази, які дозволяють учням висловити свою думку.
- ✓ Підготувати текст і грамотну інструкцію для читання.
- ✓ Визначити час для роботи в групах (5-7 хвилин).

Під час роботи в групах вчитель виконує роль **фасилітатора**, приєднуючись до роботи групи та допомагаючи під час виникнення труднощів.

Робота в групах з визначення проблеми, її обговорення та пошук рішень може виявитися незнайомим для учнів 5 класу, тому, поставивши завдання перед учнями, доцільно акцентувати їх увагу на очікуваних результатах та продемонструвати це на прикладі з однієї з груп.

Для усунення мовленнєвих труднощів, мовленнєвий інвентар слід написати на дошці і пояснити, яким чином його треба використовувати.

Teacher: Group up with your friends (4-5 learners). Read how some children feel after their summer holidays (вміння 1, 11). Identify the problem they had (вміння 8, 9) and give him/her advice (вміння 5, 9, 10, 11). Begin with:

- We think ...
- We found out that ...
- We advise Oksana ...

Наведемо приклад кейсу:

My name is Michael. My mum, my younger brother and I went to Germany and spent our summer there. We stayed in one family, who were very friendly, kind and hospitable. Unfortunately, sometimes we

didn't understand them, because we couldn't speak German!

My brother and I liked to play with their dog Rex the best! He was so clever and funny! We missed our dog Bim a lot, whom we had left at home in Ukraine.

III. Ще одна технологія яка буде спрямована на виявлення останньої групи креативно-комунікативних вмінь 5, 6 і 7.

Це ігрові завдання на створення усією групою вірша на основі протилежних ідей **«Hello VS Good-bye!»**. Таке творче завдання, як правило, викликає в учнів почуття гумору та радості, можливість представити колективну творчість разом зі всією групою. Наприклад:

Good-bye summer,

Hello school!

Good-bye rest,

Hello studying!

Good-bye old friends,

Hello teachers and new classmates!

Якщо учні не знають, як сказати ту чи іншу фразу англійською, вчитель виконує роль гід та фасилітатора, надаючи учням своєчасну допомогу.

Таким чином, завдяки трьом технологіям в учителя створюється загальна картина про рівень усного мовлення учнів,

читання та аудіювання. З метою виявлення ступеня володіння писемним мовлення пропонуємо дати домашнє завдання творчого характеру: описати власне фото з літнього відпочинку або написати листівку другу з місця відпочинку тощо.

Проаналізувавши результати діагностики, вчителю слід перейти до створення спеціального навчального профілю для своєї групи.

2. Навчальний профіль вчителя під час навчання іноземної мови учнів адаптаційного циклу

Навчальний профіль для вчителя складається з трьох частин:

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОФІЛЬ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ АДАПТАЦІЙНОГО ЦИКЛУ

I. WHAT TO TEACH? (ЧОМУ НАВЧАТИ?)

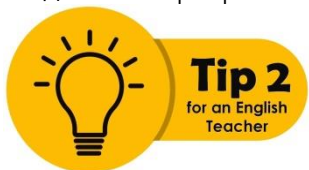
Мета: Відбір та організація змісту навчання необхідного та достатнього для учнів конкретної групи.

Тематика ситуативного спілкування та підтеми запропоновані в модельній програмі, в якій мовний граматичний інвентар має орієнтовний характер і не розглядається як мета навчання. Вчитель має право вирішувати самому, якого граматичного матеріалу не вистачає учням цієї групи, де більш за все вони роблять помилки, з чого він/вона має почати.

В плані відбору лексичного інвентарю, вчитель має повну свободу відібрати трирівневий вокабуляр в межах певної теми

(на рівні слова, фрази та комунікативної одиниці) достатній для реалізації комунікативних намірів учнів в продуктивному та інтерактивному говорінні та письмі.

Проілюструємо вищесказане на прикладі однієї із тем модельної програми для 5-6 класів, показавши розбіжності в мовленнєвих функціях, підтемах для спілкування та можливого лексичного наповнення для учнів 5-6 класів.

5-тий клас

Мовленнєві функції/види діяльності	Тематика ситуативного спілкування	Підтема
<ul style="list-style-type: none"> описувати, розповідати та характеризувати, порівнювати, запитувати та надавати інформацію. 	Я, моя родина, мої друзі	<ul style="list-style-type: none"> Мої родинні зв'язки Професії батьків Мої друзі та їхні уподобання

6-тий клас

Мовленнєві функції/види діяльності	Тематика ситуативного спілкування	Підтема
<ul style="list-style-type: none"> описувати, розповідати та характеризувати, порівнювати, запитувати та надавати інформацію, висловлювати власні враження, почуття та емоції, аргументувати власний вибір, точку зору. 	Я, моя родина, мої друзі	<ul style="list-style-type: none"> Зовнішність Риси характеру

Звертаємо увагу вчителя на виділені програмою мовленнєві функції, багато з яких є ідентичними у 5 та 6 класах. Саме ці функції є визначальними під час вибору лексичного матеріалу. Наприклад:

Мовленнєва функція	5-й клас	6-й клас
• описувати, розповідати та характеризувати	<i>This is my dad. He is a doctor. He is 38. This is my mom. She is a journalist. She is 36. I have a younger brother. His name is Bohdan etc.</i>	<i>These are my parents. My dad is tall and strong. He's got wavy black hair and big brown eyes. My dad is very kind and smart. As for my mom, she's got fair hair and nice grey eyes. My mom is very pretty etc.</i>

Наведемо приклади можливого відбору лексичного матеріалу 3-х рівнів з даної теми. Ми пропонуємо вчителю з усього представленого нами вокабуляру відібрати той, якого, на його/її думку, бракує учням його/її класу та поділити цей мовни матеріал на декілька уроків з теми.

Тематика ситуативного спілкування	Word Bank	Phrase Bank	Communication Box
Me, My Family, My Friends	5th Form		
	<ul style="list-style-type: none"> • relatives • friendly • uncle • aunt • cousin • kind • busy • smart 	<ul style="list-style-type: none"> • on my mom's /dad's side • to get together • to be proud of sb. • to have a good head 	<ul style="list-style-type: none"> • please, meet... • Both of them ... • It's a habit with... • What is your favourite

<ul style="list-style-type: none"> • hobby • pastime • prefer • businessman • layer • housewife 	<i>for</i> <ul style="list-style-type: none"> • a good mixer • to make friends with • to share interests • real friend • a computer programmer 	<i>pastime?</i> <ul style="list-style-type: none"> • Traditionally ... • ... is fun!
6th Form		
<ul style="list-style-type: none"> • handsome • pretty • beard • plump • moustache • good-looking • grey-haired • braids • intelligent • modest • reliable • creative • lazy • hardworking 	<ul style="list-style-type: none"> • straight/wavy hair • wrinkled face • to be the very picture of • to have much/little in common • to have a sense of humour • to be responsible 	<ul style="list-style-type: none"> • What does she/he look like? • What is he/she like? • I believe/think ... • By the way, ... • I can't agree more. • It's cool when... • I like ... the best.

II. HOW TO TEACH? (ЯК НАВЧАТИ?)

Мета: Відбір методів, форм та засобів навчання які потрібні саме для цієї конкретної групи.

Безумовно, в арсеналі кожного вчителя іноземної мови є технології навчання, які він/вона традиційно використовували в 5 класі, але тоді не стояло завдання за два роки адаптивного навчання сформувавши в учнів рівень А2, який раніше був метою під кінець основної школи, тобто у 9 класі. Тому слід максимально "безболісно" адаптувати традиційні або нові

технології навчання в адаптаційний період, по-новому підходити до використання методів, засобів і форм навчання. Наприклад:

- Від **імпліцитного** навчання граматики до **експліцитного** при вивченні артиклів, поясненні розбіжностей у вживанні Present Simple та Present Continuous в 5 класі; умовних речень I типу (Real Conditions: If + Present Simple), майбутній час з використанням will та shall в 6 класі тощо. Запропонований в програмі граматичний інвентар відповідає рівню A2, він не простий, і від школярів 11-12 років вимагається усвідомлене експліцитне сприйняття, розуміння та тренування, щоб до кінця 6 класу учні сформували програмні граматичні навички.

- Використання **діяльнісних технологій** при формуванні фізіологічної та лексичної компетентностей (learning by doing), аби учні бачили результат своїх старань (вчора не вмів це сказати, а сьогодні вже вмю; я знаю, як розказати про гаджети, що використовую в навчанні, можу розповісти про природні явища в моїй країні тощо).

- **Особистісно-орієнтованих технологій**, які потребують від вчителя знань інтересів своїх учнів, їх особистих схильностей та талантів. Тому потрібні завдання типу "Аня і Петро добре знаються в інформаційних технологіях. Розпитайте, що вони можуть вам поради в межах ваших інтересів: який гаджет для любителів спорту, який для книголюба тощо. Поділіться з однокласниками своїми роздумами: що вас особисто вразило?"

- **Комунікативно-орієнтованих технологій**, які б спонукали учнів використовувати комунікативні одиниці для вираження своїх

комунікативних намірів. Наприклад: як виразити здивування або як повідомити про непорозуміння. З цією метою учням знадобляться не лише вербальні, але й невербальні моделі комунікативної поведінки, які, відповідно до нових програм, водяться разом паралеллю з мімікою, жестами, здоровим контактом (Ok, V)

• **ІКТ технологій**, котрі в нових модельних програмах зазначаються як онлайн взаємодія на базовому рівні в 5 класі, де основою є рівень A1+ (онлайн уроки, де учні можуть прийняти участь в дискусії) та рівень A2 в 6 класі (наприклад, напишіть та розмістіть на сторінці соцмережі певне повідомлення на тему "Let's meet our foreign friends in Ukraine!", створити блог про себе / свої хобі, написати електронний лист другу та запитати його про улюблений вид спорту р використанням медіа-освітніх технологій, наприклад, створити Wordcloud: "**Look at the logos and say which of them you work with? When? Where?**"

• **Соціокультурно-спрямованих технологій** для ознайомлення із соціокультурними, соціолінгвістичними та лінгвокраїнознавчими аспектами культури країн, мова яких вивчається, у різних навчально-мовленневих ситуаціях. Починаючи з 5 класу учні повинні оволодівати різними моделями вербальної та невербальної комунікативної поведінки, що прийняті у країнах, мова якої вивчається, звикаючи до дотримання соціокультурних норм їх використання відповідно до ситуації спілкування,

наприклад, як привітатися з друзями або вчителем (*Hello!, Good morning!*), як відповідати на вітання (*How are you?*), яке відрізняється від відповіді українською тощо. Таким чином, учні звикають до норм іншомовної комунікації у діалозі культур з представниками інших країн.

3. Навчальний профіль для учнів під час адаптаційного циклу

Створення вчителем власного навчального профілю для учнів конкретного класу, в певній послідовності та з урахуванням конкретних інтересів і потреб, буде хорошим **«First Aid Kit»** під час адаптивного навчання. Наведемо приклад навчального профілю для учнів, який створюється після первинної діагностики.

адаптивного навчання. Наведемо приклад навчального профілю для учнів, який створюється після первинної діагностики.

CLASS PROFILE	
Age: 10	
Class Size: 20	
Level of Language Proficiency: _____	
The results of learners' communicative competence diagnostics:	
Language Competence:	
Strengths	Weaknesses
Phonetics	
<ul style="list-style-type: none"> • good stresses and rhythm in utterances. 	<ul style="list-style-type: none"> • lack of correct intonation in general and special questions.

<ul style="list-style-type: none"> • good pronunciation of vowels and diphthongs. 	<ul style="list-style-type: none"> • insufficient level of pronouncing the sounds [w], [θ; ð], [ŋ].
Vocabulary	
<ul style="list-style-type: none"> • good fluency in producing utterances on the prompts. 	<ul style="list-style-type: none"> • active vocabulary minimum is limited by words only. • absence of emotionally coloured words and linking words and phrases. • lack of communicative patterns prevents interaction.
Grammar	
<ul style="list-style-type: none"> • knowledge of word order in the positive sentences. 	<ul style="list-style-type: none"> • confusion of reflexive pronouns. • plurals of the nouns are not always observed. • lack of practice in asking questions of different types.
Speech Competence	
Strengths	Weaknesses
Listening	
	<ul style="list-style-type: none"> • insufficient level of listening skills. • inability to understand classroom English. • weak listening skills of dialogues, video clips and roleplays.
Production	
<ul style="list-style-type: none"> • good productive skills on the familiar topics. • good imitation skills. 	<ul style="list-style-type: none"> • lack of narrative productive skills.

<ul style="list-style-type: none"> • sufficient ability to describe smth/sb on the prompts. 	
Interaction	
	<ul style="list-style-type: none"> • difficulties in all modes of interaction. • lack of interaction experience.
Reading	
<ul style="list-style-type: none"> • good level of reading aloud. • great desire for reading. • sufficient level of grasping the main ideas of reading. 	<ul style="list-style-type: none"> • inability of some learners to read fluently.
Writing	
<ul style="list-style-type: none"> • good experience in writing. • knowledge of creative writing. 	<ul style="list-style-type: none"> • weak spelling • lack of linking words in creative writing.

Ми вважаємо, що створений кожним вчителем профіль для певного класу за результатами первинної діагностики на початку навчального року дозволить йому/їй відслідкувати розвиток усіх компонентів комунікативної компетентності впродовж року та надасть можливість вчасно внести певні корективи у даний процес.

III. HOW TO GUIDE STUDENTS' LEARNING (ЯК ОРГАНІЗУВАТИ НАВЧАННЯ?)

Follow the motto of the New Generation Teacher:

“A teacher is not only the source of knowledge. He is a manager and a guide of the learning process. His or her role is to motivate and inspire learners for learning a foreign language as a means of communication.”

Це значить, що настав час визначити вчителю свою роль у проведенні уроку. Яким чином я буду допомагати учням впоратися з матеріалами уроку? Я буду мотиватором чи більше комунікативним партнером?

У 21 столітті цей вибір постає особливо гостро, адже обидві сторони навчального процесу – вчитель та учень – несуть відповідальність за знання, уміння та навички у вивченні іноземної мови, а не лише вчитель.

У зв'язку з цим звернемо увагу вчителя на необхідність врахування **двох важливих факторів, що впливають на оволодіння іноземною мовою:**

I. Знання вікових особливостей учнів адаптаційного циклу, їх відмінності від початкової школи. Під час адаптаційного циклу вони відіграють позитивну роль. Акцентуємо увагу на тих з них, які впливають на рівень вивчення іноземної мови, а саме:

- більший об'єм **довготривалої пам'яті**. Якщо в початковій школі вчитель на уроці міг систематизувати до 4-х нових одиниць, то хто в 5-6 класах їх число зростає до 7-8, при чому, на відміну від дітей молодшого шкільного віку, це не лише окремі слова, але її фрази, комунікативні одиниці, ідіоми тощо.

- **наявність більшого психологічного об'єму уваги** (attention span). Учні можуть концентруватися на завданнях підвищеної складності, їх увагу легше утримати під час пояснення невідомого їм матеріалу, саме тому вчитель може спиратися на довільну увагу, особливо коли мова йде про засвоєння часових

форм, що не мають аналогів в рідній мові (Continuous, Perfect, неправильних дієслів тощо).

● **здатність усвідомлено та розгорнуто висловлювати власні думки, почуття, ставлення та позиції** в усній та письмовій формі, які не завжди співпадають з думками однокласників, що свідчить про наявність критичного мислення, не приймати все на віру, а розмірковувати над ситуацією, думати про причинно-наслідкові зв'язки, що не під силу учням початкової школи.

● **поява аналітичних вмінь** які впливають на сприйняття ними усної та письмової інформації та формування вмінь слухового сприйняття (аудіювання) й зорового письмового тексту (читання). Наприклад, визначення фактів у розповіді або короткому фактологічному описі, виокремлення інформації; встановлювати послідовність виконання простих інструкцій до побутових пристроїв тощо

● **розвинутий емоційний інтелект**, який полягає не тільки в розумінні емоції інших та вмінні виражати власні, але й виявляти почуття емпатії та підтримуючи інших.

● **потяг до креативної діяльності** в групах, бажання створювати нові креативні продукти на основі власних або групових ідей.

● **здатність до самооцінки власних досягнень**, вміння виявляти свої слабкі та сильні сторони.

Врахування перерахованих вище вікових особливостей дозволяє вчителю визначати і враховувати інтереси та потреби кожного учня і, тим самим, зробити навчання студенто-

центриським, максимально підтримувати мотивацію до навчання під час адаптаційного періоду.

II. Другим дуже важливим фактором є знання вчителем психологічних факторів, які можуть мати як позитивний так і негативний вплив на учнів. Нагадаємо про деякі фактори, які найбільш часто зустрічаються в школі, та подивимося на них з точки зору причинно-наслідкових зв'язків:

Негативні психологічні фактори:

➤ **Inhibition** - заборона, стримування почуттів, придушення почуттів.

Причини: новий вчитель, нові вимоги, нові методи, складний матеріал.

➤ **Anxiety** - тривога, хвилювання, нервовість.

Причини: раніше було простіше та легше, а раптом неправильно скажу, вчитель дуже суворий та вимагає результат.

➤ **Fear** - боязнь.

Причини: вчитель буде сварити, всі будуть сміятися наді мною, у мене нічого не вийде.

Позитивні психологічні фактори, які допоможуть побороти вище перераховані негативні фактори:

Risk-taking - вміння ризикувати, оцінювати ризики.

Наслідок:

- ★ я спробую, а раптом я на правильному шляху;
- ★ ризикну, як на це відреагує вчитель та учні;
- ★ що це мені дасть?

Self-esteem - самоповага.

Наслідок:

- ★ я гарно підготувався і зараз можу відповісти;
- ★ я що гірше ніж інші?
- ★ треба постаратися, я ж не дурний / не дурна.

Intrinsic motivation - внутрішня власна мотивація.

Наслідок:

- ★ я хочу бути найкращим;
- ★ я не хочу відставати від інших;
- ★ я хочу бути перекладачем в майбутньому;
- ★ я хочу, як Наталія Петрівна, знати англійську та поїхати в Лондон.

Extrinsic motivation - зовнішня мотивація.

Наслідок:

- ★ якщо я буду навчатися добре, я стану відмінником;
- ★ батьки обіцяли відправити мене в Америку;
- ★ вчителі будуть гарної думки про мене.

За рахунок вище перерахованих психологічних факторів адаптаційний період може стати успішним, якщо враховувати та допомагати учням впоратися з деякими з них: підтримувати тих хто ризикує, пробує, намагається самостійно впоратися, радити та допомагати. Тому ми вважаємо доцільним внесення цього компоненту навчальний профіль навчання іноземної мови учнів адаптаційного циклу.

II. Технології адаптації навчального матеріалу підручників з англійської мови адаптаційного циклу

Інститут модернізації змісту освіти України організував конкурсний відбір підручників з англійської мови для п'ятого класу, а МОН України запропонувало вчителям англійської мови вибрати один з рекомендованих ним. Таким чином на сайті МОН з'явилися підручники закордонних авторів, наприклад «Prepare 5» авторів Джоанна Коста, Мелані Вільямс; «Full Blast Plus 5» авторів Мітчелл Г. К., Марілені Малкогіанні (обидва видавництва «Лінгвіст»); підручник англо-українського колективу авторів: Амелія Уолкер, Ненсі Левіс, Маргарет Робінсон, Любченко О. С. (видавництво «Ранок»); підручники українських авторів, наприклад, Оксана та Кристина Карпюк (видавництво «Астон») та інші.

Проте складно уявити, аби обраний вчителем підручник з англійської мови адаптивного періоду не тільки відповідав усім вимогам, цілям та умовам навчання, але й найголовніше, рівню мовної підготовки учнів певного класу, їх інтересам та можливостями. Саме тому, виходячи з конкретного навчального контексту класу, запропонований авторами підручника мовний і мовленнєвий матеріал, тексти для читання та аудіювання і завдання до них, технології формування усного та письмового мовлення варто адаптувати до рівня учнів встановленого вчителем під час діагностики для того, аби ефективно продовжити навчання іноземної мови під час адаптаційного циклу.

В методичній літературі представлені різні моделі як оцінювання змісту підручників, так і адаптації їх матеріалів. Для впевненості у правильності свого вибору підручника пропонуємо вчителям **Coursebook Evaluation Chart**, розроблений авторами

підручника курсу «Tasks for Teacher Education» Coursebook англійського видавництва «Longman» (Tanner R., Green C.; 1998):

Coursebook Evaluation Chart

A quick assessment of a coursebook can be achieved by evaluating several aspects of the book. Use The **MATERIALS** Test below to help you. MATERIALS stands for the following:

- M – Method**
- A – Appearance**
- T – Teacher-friendly**
- E – Extras**
- R – Realistic**
- I – Interesting**
- A – Affordable**
- L – Level**
- S – Skills**

The MATERIALS Test can help you determine whether a book is worth looking at more closely, outside the shop or away from a publisher's book exhibition. Each of the above aspects can be considered further by asking a few key questions:

M	Method
	Does the book's method suit your own teaching method and overall aims?
A	Appearance
	Is the book's appearance – including its cover, design, illustrations, colour and feel – appealing and attractive? Or does it appear dull?
T	Teacher-friendly
	Is the book easy for the teacher to use? Is it well organized? Is there an index? Does it have an answer key? Does it help you save preparation time?
E	Extras
	Are there additional materials, such as workbook, cassette, teacher's notes or separate teacher's book? How helpful are these extra materials?
R	Realistic
	How authentic is the communication in the book? Does the language seem true-to-life and current?
I	Interesting
	Is the book likely to be interesting for your learners? How do the topics relate to their lives? Just as important, is it interesting to you?
A	Affordable
	Is the book affordable? Is it worth the price that learners, parents or the school will have to pay?
L	Level
	Is the level suitable for the class you are teaching?
S	Skills
	Does the book cover all the skills you want to teach (e.g. listening, speaking, reading, writing) in way you want to teach them? Does it match your institution syllabus?

Безперечно, здійснена оцінка підручника і його матеріалів є доволі поверхневою. Серйозна оцінка буде здійснена лише тоді, коли вчитель почне працювати з ним, побачить реакцію своїх учнів і сам/сам визначиться з ефективністю запропонованого авторами змісту підручника.

Як було зазначено вище, працюючи з обраним підручником вчитель має право адаптувати його матеріали відповідно до потреб і можливостей свого класу. Пропонуємо, аби знати що і як можливо адаптувати, технології для адаптації матеріалів підручника на конкретних прикладах.

Технологія «ADDITION» (додавання)

Ця технологія може застосовуватися до усіх компонентів змісту підручника: мовного матеріалу, текстів і технологій навчання. Ми не будемо аналізувати підручники з англійської мови для 5 класу адаптаційного циклу, що рекомендовані МОН України, але продемонструємо на можливих прикладах з різних підручників, що і як вчитель може додати до його змісту. Наприклад:

✓ додавання до мовного матеріалу

З теми «My Family and Me» підручник пропонує давно знайомі учням комунікативні одиниці: «*What's your name? Where are you from?*», а також слова «*son, daughter, parents, happy, clever, nice*» тощо. Пам'ятаючи мовленнєві функції і комунікативні ситуації, які зазначені в модельних програмах (опис і характеристики сім'ї і друга), вчитель може додати нові лексичні одиниці будь якого рівня (див. ст. 17-18).

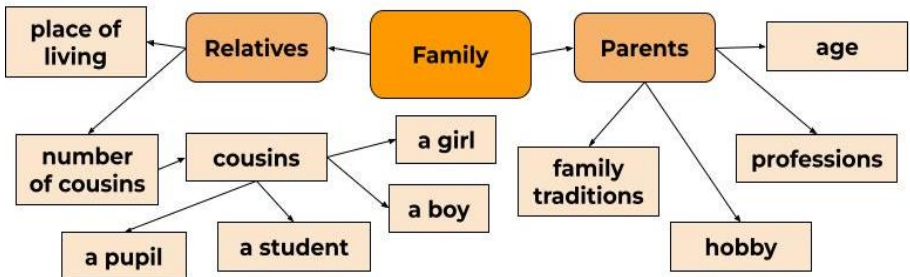
✓ **ДОДАВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ**

Якщо більшість учнів вашого класу плутає форми дієслова to be та займенники, а обрані вами підручник та робочий зошит дають 2-3 мовні вправи типу «fill in», «complete», «underline», що очевидно не достатньо для автоматизації граматичних навичок, то на нашу думку, варто додати репродуктивних вправ, що акцентують увагу учнів не тільки на знаннях форми, але й спонукатимуть їх до мовлення і активізують граматичні структури в певних навчальних ситуаціях. Це можуть бути вправи:

- Say ...
- Agree/Disagree ...
- Add two more sentences to ...
- Express your surprise ...

✓ **ДОДАВАННЯ ТЕКСТОВИХ МАТЕРІАЛІВ**

Ви вважаєте, що тексти підручника з певної теми занадто короткі та не інформативні, оскільки обидва не сприяють формуванню наративних вмінь учнів. Можна запропонувати учням самостійно додати до текстів інформацію на основі логічно-словесної схеми. Наприклад:

Іншим варіантом технології addition може бути заміна текстів підручника власними текстами вчителя для аудіювання та читання.

Технологія «EXPANSION» (розширення)

Ця технологія також має на меті розширення, проте, воно, в основному, стосується текстових матеріалів, якщо вони, на думку вчителя, занадто прості з огляду на мовний і мовленнєвий матеріал, що вивчається. Варто нагадати, що тестовий матеріал будь-якого підручника з англійської мови, окрім інформативності, наявності лінгвосоціокультурної інформації, виховної та навчальної цінності, повинен бути представлений у різних форматах, що направлені на формування продуктивних та інтерактивних умінь читання та письма. Лише тоді читання буде використовуватися як засіб навчання.

З огляду на вище сказане, текстовий матеріал підручниках повинен містити тільки той відсоток незнайомої лексики, який зазначений у програмі для даного класу, а в основному, базуватися на вивченому лексичному матеріалі. Навчальні тексти (за виключенням текстів для формального читання) синтезують у собі мовний і мовленнєвий матеріал з певної теми і слугують опорою для формування будь-яких навичок і умінь. Проте якщо вчитель вважає, що тексти є занадто простими, то доцільно розширити їх за рахунок лексики будь-якого рівня (слова, фрази, комунікативні одиниці), значення яких учні можуть здогадатися з контексту. З іншого боку, якщо текст не відповідає програмним

вимогам об'єму, то вчитель може з легкістю розширити його за рахунок креативності учнів. Наприклад:

- додати до тексту підручника 2-3 речення, які потребують самостійних висловлювань учнів: *We have many relatives. Every Sunday we gather together and have a lot of fun! ...*
- підготувати короткі висловлювання дітей про сім'ю на основі фото з різних куточків України чи світу з такими завданнями:
  - *Look and say where the family is and why. Is it a family tradition or ...?*
  - *Oksana's family is in Lviv now. Look at the place they are staying at and find some information about it. Do you think her family likes to go sightseeing or ...?*
  - *Look at the photo and say how the children help their parents. Do you think it's their home duties? What are yours?*

Звертаємо увагу вчителя на те, що не варто привчати учнів до використання готових, підготовлених вчителем матеріалів. Зробіть використані вами технології «learner-based» (студентоцентристськими), які дозволять вашим учням досліджувати англійську мову близько до власних інтересів та потреб. Дайте можливість учням проявити власну уяву, креативне та критичне мислення, що є гарним засобом внутрішньої мотивації п'ятикласників, вірою в себе і власні сили.

Доєднайтеся до творчості своїх учнів, станьте для них мовним партнером і створіть ту унікальну атмосферу співпраці

учителя та учнів, що так необхідна для іншомовного комунікативного навчання.

Технологія «DELETION» (видалення)

Ми розглядаємо цю технологію тому, що наша практика показала, що іноді автори підручника пропонують значно більше текстів, ніж вчитель може використати. Тому тексти, які дублюють вже відому інформацію та не є цікавими для учнів, можна видалити.

Технологія «SUBTRACTION» (віднімання)

Ця технологія адаптації має на меті скорочення. Якщо текст занадто довгий, то вчитель має право забрати з нього речення, які несуть смислового навантаження і без яких не постраждає зміст тексту. Таке скорочення дозволяє використовувати читання тексту на уроці і організувати роботу з ним під керівництвом вчителя.

Скорочення може стосуватися не лише текстів, але й запропонованих авторами підручника завдань та технологій, які часто мають не одну мету. Наприклад:

«Look at the photos of family members, make a family tree, describe it and compare with your family.»

Ця технологія очевидно перевантажена і її слід розділити на 2 або 3 (на розсуд вчителя). Наприклад:

- *Make a family tree of the photos and describe it;*
- *Look at this family tree say how it differs from yours;*
- *Make a family tree of your family and present it to the class.*

Технологія «MODIFICATION» (видозміна)

Ця адапційна технологія схожа на попередню, але вона не передбачає кардинальних змін матеріалів підручника, а лише його часткову модифікацію, особливо інструкцій, завдань і технологій. Наприклад, якщо передтекстове завдання «*Read the text and answer yes or no questions*» на думку вчителя є занадто простим для учнів його/її класу, то його можливо модифікувати таким чином:

- *Read the text and find the answers to the star-technique questions.*

- *You are going to read the text «My Family is My Fortress». Write 5 questions you'd like to get answer to.*

Таким чином, вчитель може модифікувати інструкції перед аудіюванням залежно від рівня сформованості аудитивних умінь учнів. Наприклад, якщо в учнів недостатній рівень аудитивних умінь, то завдання авторів підручника «*Listen about Ann's friend*

and correct the mistakes in the statements given» буде складним і його слід модифікувати на посильне завдання типу:

- Listen about Ann's friend and complete the table.

Name	
Age	
Nationality	
Hobby	

- Listen about Ann's friend and choose his/her photo from suggested ones.

Акцентуємо увагу вчителя на тому, що під час модифікації інструкції для аудіювання слід пам'ятати, що вони повинні мати лише рецептивний характер, адже неможливо перевірити рецептивне сприйняття продуктивним говорінням, оскільки це різні види мовленнєвої діяльності.

Модифікації також підлягають технології. Наприклад:

- **модифікація режимів роботи** (work in pairs→group up; individually→in the whole class ...)
- **модифікація репродукції на продукцію і навпаки** (Read and reproduce the boy's sayings→Read and say what the boy thinks about his younger brother ...)

Технологія «REPLACEMENT» (заміна)

На відміну від попередньої технології модифікації, технологія заміни дозволяє вчителю замінити вправи підручника власними вправами у випадку, якщо вони не відповідають рівню знань учнів його/її класу. Наприклад, якщо завдання «Act as William and

describe your evening adventure» є складним для учнів, можливо замінити його більш посильним, надавши візуальні та вербальні опори:

- *Look at the pictures and describe William's evening adventure using words and word combinations below:*

- ✓ *to go to the circus;*
- ✓ *to like clowns;*
- ✓ *to enjoy ...*

Заміна складних технологій на більш прості дозволяє учням відчувати задоволення від успішного виконання завдання, а вчителю запобігти демотивації учнів.

Також можлива і заміна спрощених технологій на більш складні. Наприклад, «*Look at the photos and match them to the statements»* не потребує особливих зусиль від учнів з хорошими мовленнєвими вміннями і буде нецікавим для них, тому його слід замінити на більш складне:

- *Look at facial expressions of Taras's friends in the photos and describe their feelings;*
- *Look at the photo of Taras's friends and roleplay a conversation which may take place between them.*

Технологія «RESEQUENCING» (зміна послідовності)

Ця технологія надає вчителю свободу реорганізації матеріалів підручника так, як він/вона вважає за потрібне для учнів свого класу. Це може бути зміна послідовності роботи з текстом та ілюстраціями, а також послідовності технологій підручника. Автори одних підручників починають з мовних технологій на формування фонетичної, граматичної та лексичної компетентностей, автор інших – з мовленнєвих технологій (tune in, conversation warm up, let's brainstorm etc.), які вводять учнів у нову тему.

Ми вважаємо, що початок саме з учня, його/її відповіді та знань з певної теми дає вчителю можливість визначити і систематизувати, що учні знають та вміють і чого хочуть досягнути, що в результаті приводить до проявів їх **ініціативності** – одного з найважливіших та найскладніших наскрізних умінь. Якщо такі технології передбачені авторами підручника, але стосуються інших рубрик, наприклад, «Speaking» або «Communication», то вчитель може використовувати їх раніше на свій розсуд.

Задля ефективності адаптації багато методистів пропонують об'єднати всі перераховані вище адаптаційні технології в **4 великі групи**:

CHANGE	REMOVE
REPLACE	ADD

Наведемо приклади подібної адаптації з Coursebook «Tasks for Teacher Education» авторів Роуз Теннер та Кетрін Грін (Tanner R., Green C.; 1998):

A. Change

Make small changes to the existing material in the coursebook.

Activity to be changed:

Point to a picture or a student.

Ask and answer.

A: What's his/her name?

B: _____

1. T's aims in changing activity: To stimulate learner interest in the subject; to encourage fluency through repetition; to introduce humour/laughter to the lesson; to recycle 1st person of verb to be (*I'm...*) and contrast with 3rd person (*He's...*).

2. Adaptation: After the previous activity, each learner assumes the identity of one of the pictured learners, without telling who he or she is. Learners introduce themselves in a chain, using their new identities. LA introduces himself; LB repeats what LA said, then adds her own introduction. Example:

LA: My name's Hans. I'm from Germany.

LB: His name's Hans. He's from Germany. And my name's Monique. I'm from France.

LC: Her name's Monique. She's from France. My name's Kenan. I'm from Turkey.

B. Remove

Remove a coursebook activity from the lesson.

Activity to be removed:

Study skills: Types of words

Write the words.

I my is France French he what Greece am
you Spanish Britain British she Italian her
Greek his are Italy your Spain where what

1. T's aim in removing activity: To de-emphasise grammatical terminology during first lessons.

2. Adaptation: Remove activity, study skills.

C. Replace

Replace one activity with another related one which is more suitable.

Activity to be replaced:

Pronunciation

Listen, repeat and underline.

countries

Spain
France
Greece
Holland
Germany
Italy
Portugal

nationalities

Spanish
French
Greek
Dutch
German
Italian
Portuguese

1. T's aim in replacing activity: To increase learner interest, sense of personal relevance to learning English place names.

2. Adaptation: Learners draw a map of their own country and label it in English. They add names of several cities and neighbouring

countries. They then imagine that they are from different cities in their country and do a role-play introducing themselves.

D. Add

Add an extra activity in an area not covered in the book.

Activities to be added onto:

<p>Dictation <i>Listen and write.</i> A: W _____ ' _____ Peter _____ ? B: _____ 's _____ G _____. A: _____ Mary _____ ? B: _____ , _____ 't. _____</p>

<p>Grammar I, you, he, she - my, your, his, her <i>Write the words.</i> 1. _____ name's Michael. _____ from Britain. I'm or My? 2. _____ name's Gina. _____ from Italy. Your or You're? 3. _____ name's Dimitri. _____ from Greece. He's or His? 4. _____ name's Ana. _____ from Spain. Her or She's?</p>
---

1. T's aims in adding onto activities: To develop learners' writing abilities.

2. Adaptation: Learners bring a photo of themselves to class and create captions for a poster of a group of classmates. They write statements about others in their group, giving them new identities (e.g. 'His name's Marek. He's from Edinburgh.'" or 'Her name's Sara. She's from Tel Aviv.'). Posters are put up and read by other members of the class.

Знайомство з прикладами адаптації запропоновані у **Tip 5** свідчать про те, що після того, як адаптація завершиться, вчителю доцільно поставити собі і дати відповідь на ряд запитань

Tip 6
for an English
Teacher

педагогічного та методичного характеру аби впевнитися у правильності зробленого. Пропонуємо приблизний перелік запитань:

Inspecting Questions	
In Pedagogics	In English Language Teaching Methods
<p>1. Are the adapted materials...</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ age appropriate? ○ visually attractive? ○ feasible for learners? 	<p>1. What activities are aimed at...</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ phonological competence formation? ○ grammar and vocabulary recycling?
<p>2. Do all the materials take into consideration learners' ...</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ learning and cognitive styles? ○ multiple intelligences? ○ individual learner types? ○ motivation and interests? 	<p>2. What activities develop learners' ...</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ listening skills? ○ reading skills? ○ writing skills?
<p>3. Do all the materials have ...</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ clear instructions? ○ study tips? ○ examples and modes? 	<p>3. What activities lead to learners' ...</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ productive skills formation (narration, description, a piece of information)? ○ interaction skills formation in different modes (in pairs, small groups, teams, the whole class)?

	<p>4. What materials promote learners' ...</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ cultural awareness? ○ digital literacy? ○ critical and creative thinking?
	<p>5. What materials enable learners ...</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ to work independently off and online? ○ to assess and evaluate their achievements in learning English? ○ to set aims for their self-study and self-development?

Автори запропонованої методичної дорожньої карти навчання англійської мови під час адаптаційного циклу сподіваються, що представлені у посібнику **TIPS** зможуть надати відповіді на непрості запитання вчителя та допоможуть уникнути методичних труднощів і грамотно спланувати навчання англійської мови з урахуванням особливостей учнів свого класу!

Бажаємо успіхів!

Література:

1. Бібік Н.М. Проблеми наукового забезпечення модернізації загальної середньої освіти. *Педагогіка і психологія*. 2008. Вип.1. С. 40-46.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
3. Карпюк О., Карпюк К. Англійська мова (5-й рік навчання). Видавництво «Астон». 2022.155 с.
4. Модельна навчальна програма «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.). URL: https://drive.google.com/file/d/1Lvr1Juvpo3CMswCPPtWQozxXDQpq_yH-/view
5. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.) URL: <https://drive.google.com/file/d/1QtBRLiTcnKDCcA5JDu0CBL8crUo0DbNv/view>

6. Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів : навчально- методичний посібник / за ред. А. Л. Черній ; відп за вип. В. М. Салтишева. Рівне : РОІ ППО, 2022. 168 с.
7. Полянський П. Б. Про педагогічну адаптацію учнів 5-го класу до навчання в основній школі. *ПостМетодика*. 2005. Вип. 3 (61). С. 2.
8. Common European Framework of Reference for Languages Learning, teaching, assessment. Cambridge Univ.Press, 2003. 260 p.
9. Grant N. Making the most of your Textbook. N.Y.: Longman, 1988. 264 p.
10. Green C., Tanner R. Tasks for Teacher Education: a reflective approach. Coursebook. Addison Wesley Longman Limited, 1998. 134 p.
11. Harwood N. English Language Teaching Textbooks: Content , Consumption,. Production. Basingstoke, England: Palgrave Macmillan, 2014. 184 p.
12. Kosta J., Williams M. Англійська мова (5 рік навчання). Prepare. Київ: Лінгвіст, 2022. 160 с.
13. Tomlinson B. Materials Development in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press. Second Edition. 2011. 262 p.